

Bulharský deník Františka Kubky jako pramen k poznání dějin Vojvodova

Marek Jakoubek

František Kubka's Bulgarian Diary as a source for the study of the Vojvodovo history

The article presents an annotated edition of the parts of František Kubka's *Bulgarian Diary* (1949) where the author — at that time the ambassador of the Czechoslovak Republic in Bulgaria — describes the life in Vojvodovo, the only Czech village in Bulgaria. Most of the information in the *Diary* comes from Kubka's own visit in the village in 1948, in the time of preparation for remigration of its inhabitants to Czechoslovakia. The text is preceded by an introduction into the (study of) history of Vojvodovo and its Czech community and a short overview of F. Kubka's work. It is also supplemented by explanatory notes and by a short analysis of its content at the end of the text.

Keywords

František Kubka — Vojvodovo — Bulgaria — Czech compatriots — Diary

PROLOG

Jako zdroj dílčích poznatků z oblasti dějin Vojvodova — jediné české obce v Bulharsku — a jeho obyvatel byl Kubkův *Bulharský deník* (Kubka 1949, resp. 1985¹) v minulosti využit již několikrát (Budilová 2010: 128; Budilová 2011: 75; Jakoubek 2010: 221; Jakoubek 2011: 96–97, resp. Jakoubek 2012: 69; Якоубек 2013: 46). Že by byl v daném ohledu Kubkův text definitivně vytěžen, však jistě možné říci není. Spíše se nám zdá, že *Bulharský deník* jako pramen poznání vojvodovské historie nebyl dosud vlastně ještě objeven či přinejmenším doceněn. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, může být i to, že co do rozsahu značně skromné partie věnované Vojvodovu jsou v rámci celého díla víceméně „ztracené“ a nerozhodne-li se čtenář rovnou k systematické četbě celé práce, je obeznámení se s nimi buď dílem náhody, nebo poměrně značné časové investice. Proto jsme se rozhodli zpřístupnit „vojvodovské“ sekce Kubkova díla čtenářům ve formě materiálové edice, tedy ve formátu umožňujícím „dát (znovu) do oběhu“ právě a jen zvolené sekce textu, určené (především) zájemcům o vojvodovskou tematiku (a nezapomínejme, že mezi ně ani zdaleka nepatří jen badatelé „z povolání“).

FRANTIŠEK KUBKA A (NEJEN) JEHO BULHARSKÝ DENÍK

V obecném povědomí zaujímá František Kubka (1894–1961) nejspíše pozici spisovatele, resp. novináře a básníka, případně snad též překladatele. Toto renomé jistě není

1 V roce 1958 vydal F. Kubka zkrácenou a mírně upravenou verzi *Deníku* pod názvem „Listy z bulharského deníku“ jako součást šestého svazku „Díla F. Kubky“ s názvem *Z cest* (Kubka 1958: 73–172).

nezasloužené. Ačkoli lze mít za to, že znalost Kubkova díla je spíše záležitostí starších ročníků, povídkové soubory na historická témata *Skytský jezdec* (1941), *Pražské nokturno* (1943) či *Karlštejnské vigilie* (1944), anebo dvoudílný román *Palečkův úsměv* (1946) a *Palečkův pláč* (1948) jistě nejsou zapomenuty. Spíše již jen znalci pak znají Kubku jako autora (dnes, pravda spíše již pozapomenutého) překladu *Anny Kareniny* (1931) či (naopak jednoho z rozšířenějších) převodu *Slova o pluku Igorově* (1946).

O poznání méně je F. Kubka znám jako diplomat. Tuto dráhu snad předznamenovalo Kubkovo pětileté angažmá (1922–1927) na postu sekretáře pražského ústředí YMCA a na něj navazující dekádu trvajících (1927–1937) působení v pozici redaktora zahraničně-politické rubriky *Prager Presse*. Každopádně roku 1945 byl Kubka jmenován přednostou odboru pro kulturní styky s cizinou na ministerstvu informací (*Slovník...*) a o rok později prvním poválečným československým vyslancem v Bulharsku (Рихлик — Пенчев — Койба 2010: 6). V dané funkci pak setrval bezmála tři léta, do září 1948.

Svůj pobyt v Bulharsku, byť strávený v diplomatických službách, Kubka zúročil i pisatelsky. Jednak navázal na své předchozí autorské aktivity, jejichž výstupem byly dvě knihy povídek *Černomořské večery* (1949²) a jednak sepsal svůj *Bulharský deník*. Ten F. Kubka napsal „po návratu z Bulharska do vlasti podle svých deníkových záznamů a jiných, zvláště bulharských pramenů“ (Kubka 1949: 334), přičemž „thematem knihy je budování nového Bulharska a současně s tím vývoj československo-bulharských styků v letech 1946–1948“ (tamtéž, str. 334). Formálně vzato sestává *Deník* ze záznamů k jednotlivým dnům, někdy den po dni, jindy s různě dlouhými obdobími bez zápisu; první záznam je datován k 20. dubnu 1946, poslední pak pochází z 22. srpna 1948. Na 340 stranách se zde F. Kubka věnuje celé řadě motivů, od otázek mezinárodní politiky, po záležitosti rodinného, resp. osobního rázu. Vzhledem ke značnému záběru může tak jeho *Deník* sloužit jako zdroj informací o velice široké paletě témat, zdaleka nejen těch, které Kubka jmenovitě uvádí (viz výše). Jedním z nich je pak i historie Vojvodova a jeho obyvatel...

EDIČNÍ POZNÁMKA

Zdroj přepisu níže prezentovaného textu je dvojitý, přičemž ani za jednou verzí nestál autor této edice. První verzi přepisu zaslal autorovi někdy v roce 2009 někdejší drnholecký učitel a znalec regionálních dějin Jiří Janeček. Důvod, proč J. Janeček elektronickou podobu Kubkova textu o několik let dříve (ručně) vyhotovil, spočíval v obecném plánu v jeho zájmu o historii jihomoravského regionu s tím, že „že by se to mohlo někdy hodit“ — v tomto ohledu lze na přítomnou edici nahlížet jako na naplnění tohoto poměrně volně vymezeného Janečkova záměru, jehož se ovšem, bohužel, již nedožil. Druhou elektronickou verzí Kubkova textu zveřejnil v roce 2010 na stránkách www.vojvodovo.cz³, věnovaných Vojvodovu v širokém záběru, jejich administrátor Bořivoj Kňourek. V jeho případě stála za umístěním Kubkova textu na vojvodovských stránkách snaha zpřístupnit vojvodovským rodákům, jejich potomkům a všem ostat-

2 K dané práci viz též Kubka 1950, Hříbek 1953 a Znepolski 1952.

3 Konkrétně viz http://www.vojvodovo.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=118:bulharsky-denik&catid=46:cs-v-bulharsku&Itemid=809&lang=cs.

ním se zájmem o vojvodovskou tematiku veškeré dostupné prameny týkající se dějin této obce. Ačkoli by se mohlo zdát, že po zpřístupnění na internetu je publikace textu tištěnou formou zbytečná, praxe ukázala, že vzhledem k (nejen) věku vojvodovských rodáků jim není text umístěný na vojvodovských stránkách bez pomoci, resp. zprostředkování — a to v ideálním případě jeho *vytištěním* — dostupný. V tomto ohledu je tedy přítomná edice výrazem snahy zpřístupnit příslušné partie Kubkova deníku i zájemcům, kteří jsou, jak se říká, *offline*.

Janeček i Kňourek se ovšem neomezili pouze na tematiku vojvodovskou, ale zelektronizovali větší části Kubkova textu, a to zejména s přesahem do problematiky českých, resp. československých krajanů v Bulharsku obecně. Ačkoli i my jsme o zařazení partií věnovaných širším, tematicky již ne-vojvodovským souvislostem uvažovali, zahrnuje nakonec naše edice pouze a jen ty pasáže, které se týkají přímo Vojvodova a jeho obyvatel. I když jak Janečkova, tak Kňourkova verze obsahují kromě textu samotného rovněž odkazy, odkud jsou příslušné pasáže převzaty, nahradili jsme jejich způsoby odkazování referencemi vlastními — uvádíme tak (vždy před daným výňatkem) jednak oddíl a kapitolu, ze které příslušná partie pochází a dále pak stránky, na nichž se odpovídající text nachází. Jednotlivé přepisy oddělujeme třemi tečkami v hranatých závorkách [...], v hranatých závorkách též doplňujeme rok zápisů, u nichž je uveden pouze měsíc. Veškeré průběžné poznámky pod čarou jsou pak rovněž naším dílem. Čísla v kulatých závorkách () odkazují na stránky originálu. Na stránky verze textu in Kubka 1958 odkazujeme v poznámkách pod čarou.

BULHARSKÝ DENÍK

(ZÁPISKY SPISOVATELE A DIPLOMATA)

František Kubka

(79) odd. I., kap. 14. „Naši v Bulharsku“⁴

Počátkem srpna 1946.

[...]

(84) Češi mají v Bulharsku i svoji vesnici. Je to Vojvodovo v kraji Orechovském, poblíž Dunaje. Vojvodovští sedláci sem přišli kolem roku 1900 po delším putování Podunajskem z transylvánské⁵ Svaté Heleny, kam se jejich předkové odstěhovali již před staletími. Před válkou tu bylo 798 obyvatelů československého původu, většina Čechů. V roce 1928 tu ve vsi byl vybudován československý Národní dům T. G. Masaryka a od roku 1926 mají tam doplňovací školu.

Monsignore Galloni⁶, zástupce Vatikánu v Sofii mi vyprávěl, že tato vesnice, ačkoli je nekatolická a dokonce sektantská⁷, metodistická a nazarénská — je příkladem

⁴ Tato část byla z Kubka 1958 vypuštěna.

⁵ Jedná se o omyl, Svatá Helena se nenachází v Transylvánii (Sedmhradsku), ale v Banátu.

⁶ Monsignore Francesco Galloni (1890–1976) působil v letech 1945–1949 v Bulharsku jako apoštolský delegát. V roce 1949 byl Vatikán v bulharském tisku označen za agenta západ-

čistoty a dokonalé selské práce širému okolí. Monsignore to musí vědět! Je už v Bulharsku dávno a jezdí často po inspekcích. Říkají mi to také Bulhaři. Vojvodovští mne zvou. Hned po mém příchodu nám přinesli chléb a sůl a veliký polštář, ozdobený našimi stuhami, aby se nám s panímámou dobře spalo.

Slováci se usídlili kolem Plevna ve třech obcích: Gorné Mitropolji, Mrtvici (nyní Podemu) a Brašljanici. Přišli sem v r. 1897 z Báčky a Banátu. V Gorné Mitropolji bylo před válkou 619 Slováků. Mají svůj československý dům T. G. Masaryka z r. 1929, slovenskou školu, ale po válce se jim zachtělo stejně jako vojvodovským zoufale domů. Vyhání je sucho, které pronásleduje Bulharsko už od roku 1944. Žene je tam touha po domově, který je v prvních týdnech po osvobození rozhlasem a tiskem volal. A žene je tam konečně (85) i pudová touha po zachování rodu, neboť takto by vymřeli. S Bulhary se nežení a za ně se neprovdávají a tak sedí ve Vojvodově nebo Mitropolji u stolu s rodinami, jejichž otcové a matky jsou mezi sebou bratřenci a sestřenicemi. Je třeba obnovit krev!

Tak se také hodlá vystěhovat drobná slovenská kolonie v Podemu, kde bylo před válkou okolo 300 duší. I oni měli svůj Národní dom, školu a odbočku Sokola. I Podem chce evakuovat a pomalu si provádí reemigraci sám.

Ale je tu ještě slovenská obec Brašljanica s necelým půl druhým stem duší. Také s Národným domem a školou.

Naši vesničtí krajané jsou bulharskými občany, slouží v bulharském vojsku a mnozí z nich padli za posledních čtyř válek. Na svůj jazyk nezapomněli, ba hovoří jím tak čistě, jak to čtou v bibli. Je radost slyšet jejich písně a pohledět na jejich kroje. Zachovali věrně a čistě domovinu i po dlouhých generacích. Nyní chtějí domů. A chtěli by aspoň do takových míst, která jsou podobná krajům v Bulharsku, kde jsou pohřbeni jejich otcové a dědové, a chtěli by někam, kde je víno. O Slováky není starost. Tam víno najdou. — Ale Češi musí na jižní Moravu. Budou zase hraničáři!

(208) odd. II. kap. 19. „Diplomacie a sedláci vojvodovští“⁸

[...]

12. Srpna [1947]

(209) Byl jsem na návštěvě u krajanů ve Vojvodově. Vojvodovští mne už dávno zvali a nyní připravili srdečné uvítání. Přijeli jsme přes Balkán krajinářsky mnohotvárnou cestou.

[...]

ního imperialismu, a ačkoli před vycestováním ze země dali bulharští představitelé Gallonimu záruku, že se do země bude moci vrátit, následně mu příslušné úřady odmítly vydat potřebné vízum a Galloni se tak již do Bulharska nedostal; post apoštolského delegáta v Bulharsku tak byl zrušen (Kent 2002: 225–226).

7 *Sektant* — bulharsky (ale i např. rusky) *sektář*.

8 In Kubka 1958 se tato částí nacházejí na str. 127–130.

(210) Projedeme vyprahlými Bukjovci⁹ a vjedeme do Vojvodova. Jsme v Čechách. Dlouhá, předlouhá řada českých chalup, zděných domků, podobajících se druh druhu k nerozeznání, široká čistá silnice mezi špalírem lípek. Všechno se leskne jako o veliký svátek. Češi a Slováci ve Vojvodovu jsou hospodáři vzorní a neúnavní.

Tiskneme si ruce. Prohlížím si kroje žen a děvčat, poslouchám, jak mluví. Toto jsou kroje, jak je u nás nosili před sto lety, toto je řeč bible Kralické.

Jsme doma a sedíme s hospodáři a jejich ženami u českého stolu, okukují nás po česku jejich děti se slaměnými vlásky, kluci se po **(211)** česku pošťuchují na dvorku a řekl bys, že i ten kohout česky zakokrhál.

V sednicích je ustláno po česku až do stropu, almary a truhlice jsou české a české obrazy na stěnách. České je chování vesničanů. Nejdřív srdečné vítání. Potom opatrné klouzání po povrchu duší a konečně pátravé otázky, které se chtějí dostat hluboko do nitra. Hovor se zámlkou a někdy s náznakem. Dovtip se, co chci říci, jsi-li tak chytrý, jak ze sebe děláš! Potom obřadnost při jednání oficiálním a přesvědčivá výmluvnost. Jiná, nežli bulharská. Bulhar má výřečnost rychlou a vzletnou, rád si vykřikne a vpadá do pathosu. Vojvodovský sedlák mluví věcně a střízlivě, pomalu, nepřiliš hlasitě a skoro plaše.

Thematem rozhovorů, řečí a proslovů je reemigrace. Všichni se chystají domů. Všichni snad docela ne, ale zatím skoro všichni. Jedni jsou plni ohně a pospíchají. Druzí pochybují a kolísají. Vytvořily se dvě strany: Reemigrační a protireemigrační, které se potírají, přetahují si stoupence a sočí na sebe. Obě strany mají své argumenty a obě mají pravdu. Obě milují svou vlast, ale už si zamilovaly i Bulharsko. Chce se jim a nechce. Nejraději by chtěli, aby se jim poručilo. Mají své představitele v Československu, kteří jejich záležitosti projednávají u úřadů, kteří jim píší a posílají informace¹⁰. Přesvědčují se vždy na místě samém, skeptičtí Tomášové, Češi, jako u nás doma a všude na světě. Věří jen vlastním očím, až když vložili prst svůj do boku Jeho.

Mám velmi pěkný dojem. Lidé věrní svému jazyku, kulturní, sečtělí, dobří hospodáři, čestní bulharští občané, obratní zemědělci, optimisté, reálně myslící organizátoři. Lituji, že nemohu jim sdělit víc, nežli že se už bulharská vláda zabývá podrobně projektem jejich vystěhování, který jí ve formě smlouvy už československá vláda předložila, že brzy, ještě letos, to je do nového roku 1948, přijede reemigrační komise z Prahy, že je už hotov soupis reemigrantů a že se věc zdržela jen tím, že jsme musili vyvézt krajany z Rumunska, kterým hrozil hlad. Vojvodovští všemu rozumějí a všechno chápou. Dalo však práci získat si jejich důvěru. **(212)**

Přirozeně mají své zvláštní starosti a originální přání. Aby zůstali pohromadě, aby přišli do nějakého kraje, který je podoben vojvodovskému, aby snad zase jednou nemusili vracet statky Němcům. Tato otázka se mi nelíbí, poněvadž pochybuje o věci, o které se nediskutuje, která je problémem našeho života a smrti. Odpovídám na ni:

„V tom případě by bylo jedno, kde bydlíte. I Prahu bychom musili odevzdat Němcům, nikoli jen pohraničí, kde budete vy. A to doufám, nedopustíte. Budete hraničáři, pamatujte si to.“ Což se jim zase zalíbilo a roznítilo fantazii, hlavně mladých.

⁹ Bukjovci — od. r. 1970 město Mizija.

¹⁰ Snad jde o delegaci vyslanou z Vojvodova do ČSR v prosinci roku 1946 (více k dané tematice viz Jakoubek 2011).

[...]

(214) V neděli nás uhostili Vojvodovští slovem božím. Ve Vojvodově mají dvě modlitebny a dvě náboženské denominace. Vojvodovští jsou jednak metodisty, jednak členy Svobodné církve¹¹. Ve svých modlitebnách pěkně ze zpěvníků zpívají do češtiny přeložené reformační písně, (215) potom vystoupí jeden z nich a vyloží jim slova Písma. Odcházejí rozradostněni a posílení.

Večer jsem byl v Národním domě, ve škole a prohlédl jsem si pečlivě vedenou kroniku, ze které jasně zářila láska Vojvodovských k staré vlasti hlavně na stránkách, jež pocházejí z let 1938—1945.

Turgeněv kdesi řekl, že Rusové žijí v nejvzdálenější cizině vždycky tak, jako by na svých podešvích nosili s sebou hlínu své země. I Češi tak žijí.

Proto, když jsem odjížděl druhého dne z Vojvodova do Sofie, bylo mi, jako když jsem vyjel z vlasti do sousední země.

[...]

(291) odd. III., kap. 9. „Soukromí nejsoukromější“¹²

18. března [1948]

Přišla k nám dvě česká děvčata z Vojvodova a hospodaří nyní po domě, v pokojích a v kuchyni a zpívají dvojhlasně české písně od rána do večera. Mají vznešená jména Emilie a Amalie a chodí ve vesnickém kroji.

[...]

(294) Vojvodovská děvčata někde vedle zpívají a řinčí nádobím.

[...]

KUBKŮV BULHARSKÝ DENÍK A VOJVODOVSKÁ ZKOUMÁNÍ

Kubkův text zachycuje celou řadu informací o charakteru a životě vojvodovské komunity. Většinu z nich, pravda, již známe. Mezi známá fakta patří např. zpráva o tom, že Vojvodovo „je příkladem čistoty a dokonalé selské práce širému okolí“ (srov. např. Jakoubek 2010), ačkoli to, že tuto informaci sdělil Kubkovi apoštolský delegát monsignore Galloni, je přinejmenším pozoruhodné a svědčí to o tom, že uvedené renomé Vojvodova výrazně přesahovalo regionální kontext (jakož i konfesní hranice). Rovněž tak Kubkova naléhavá formulace „Je třeba obnovit krev!“, tedy doklad o tom, že čeští (stejně jako slovenští) krajané v Bulharsku sami počítávali (a deklarovali), že po gene-

11 Ve vojvodovských souvislostech šlo o sbor *darbystický*.

12 In Kubka 1958 se odpovídající zápisy nacházejí na str. 149, resp. 150.

race zachovávané pravidlo endogamie vedlo k situaci, kdy již dotyčná komunita byla příbuzensky provázaná, což vyvolávalo obavy z dalších sňatků v jejím rámci, není bezprecedentní. Přínejmenším v případě Vojvodovčanů byla daná skutečnost jedním z důvodů, proč Vojvodovčané vítali možnost návratu do vlasti v rámci poválečných reemigračních procesů (srov. Jakoubek 2011, též viz Nosková — Váchová 2000: 66) — slibovali si od něj totiž mj. zvětšení sňatkového trhu.

Právě tematika reemigrace Vojvodovčanů (a Slováků z Plevenska) do ČSR představuje informačně asi nejbohatší část Kubkova *Deníku*. A jakpak ne — vždyť Kubka navštívil Vojvodovo právě v době intenzivních příprav na tento v dějinách Vojvodova zcela zásadní okamžik. Ukazuje přitom, že rozhodnout se pro přesídlení do ČSR — jehož rubem bylo opuštění domovů, rodné vsi a ovšem také země — určitě nebylo jednoduché a příklon k tomuto kroku nebyl zpočátku mezi Vojvodovčany vůbec jednoznačný. Právě otázka zda přesídlit či nikoli tak jistou dobu dělila vojvodovskou komunitu na dva tábory — „reemigrační a protireemigrační, které se potírají, přetahují si stoupence a sočí na sebe...“, ačkoli — jak do značné míry Kubka předjímá — nakonec zvítězil v principu jednoznačně tábor „reemigrační“¹³. V kontextu diskusí nad reemigrační tematikou Kubka zaznamenává mj. také pozoruhodný komparativní postřeh, týkající se „výmluvnosti“ Vojvodovských. Píše o ní, že je „jiná, nežli bulharská. Bulhar má výřečnost rychlou a vzletnou, rád si vykřikne a vpadá do pathosu. Vojvodovský sedlák mluví věcně a strážlivě, pomalu, nepřiliš hlasitě a skoro plaše“. Bylo by snadné odsoudit uvedený postřeh jako lidovou psychologii, vždyť Kubka je spisovatel a diplomat, nikoli školený psycholog či antropolog, přesto — (zdaleka nejen) v svém *Deníku* Kubka prokázal pozoruhodný pozorovací talent a jeho obeznámenost s Bulharskem a Bulhary jen nad vši pochybnost, proto i kdybychom uzávorkovali platnost uvedené Kubkovy teze vzhledem k akademickému diskurzu, *něco* — a možná něco nikoli nepodstatného — nám o rozdílu mezi Vojvodovčany a bulharskými vesničany, potažmo Bulhary tato informace říká.

Jednou ze stěžích kdy vyčerpatelných studnic informací o vojvodovských dějinách je práce vojvodovského Bulhara Neco P. Necova *Dějiny Vojvodova* (Necov 2006). Snaze zodpovědět otázku po důvodech a motivacích vzniku tohoto díla se již opakovaně věnoval bulharský etnolog Vladimír Penčev (Penčev 2006, 2009, 2012). Ten existenci tohoto díla považuje jak vzhledem k velice slabé kronikářské tradici v Bulharsku, tak i vzhledem k Necovově pozici v rámci obce za jeden z paradoxů vojvodovských dějin, neboť, stručně řečeno, „logičtější by bylo, kdyby autorem byl Čech“ (Penčev 2012: 141). Ačkoli otázku po vzniku Necovova díla ponechává nevyřešenou, dává Kubkům text Penčevovi za pravdu v tom, že by bylo „logické“, aby kroniku Vojvodova napsal Čech. Však se tak také podle Kubky stalo, jak mj. dokládá jeho poznámka, že při návštěvě obce zavítal rovněž do školy — Národního domu, kde si „prohlédl [...] pečlivě vedenou kroniku“. Kdo byl jejím autorem nevíme, můžeme ale soudit, že to nemusela být — jako v případě Necova — jen jediná osoba, naopak lze více než jen předpokládat, že ať již byl autor jeden, nebo jich bylo více, byli jimi v souladu s předpokladem V. Penčeva místní Češi. Jsou-li Necovovy *Dějiny Vojvodova* pro vojvodovská zkoumání dílem

13 Po roce 1950, kdy Vojvodovo opustil druhý reemigrační transport, zůstala ve Vojvodovu pouze jedna celá česká rodina (Kopřivovi) a několik rodin smíšených.

vpravdě zásadním, jak cenná by pro ně musela být Kubkou zmiňovaná samotnými vojvodovskými Čechy „pečlivě vedená kronika“? Zdá se, že se to, bohužel, nikdy nedozvíme, podle všeho byla totiž tato kronika před přesídlením do ČSR uložena u Josefa Kopřivy, hlavy jediné české rodiny, která Vojvodovo v rámci poválečných reemigrací neopustila; během rozhovoru s V. Penčevem, vedeným v roce 1988, přítom J. Kopřiva mj. uvedl:

Měl jsem jednu takovou knížku, ale dělal jsem nový dům a nechal jsem ji v jednom kufri s dalšími knihami a myši je rozkousaly a nadělaly z nich salát. Tam se všechno psalo — přišel s nimi kazatel, snad se jmenoval Kýška, jenom sem přišel a zase se vrátil domů do Rumunska [...] říkalo se tomu tady *Gladno pole* — a oni si tady udělali zemljanky [...] (cit in Jakoubek 2013: 108).

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že nebyla-li kronika přímo vedena od samotného založení obce (jak uvádí Kopřiva) až do konce její „české éry“ (jak dokládá Kubka), pak její obsah přinejmenším celé uvedené časové období (retrospektivně) pokrýval. V každém případě je zřejmé, jak nedocenitelný pramen byl uvedeným způsobem ztracen¹⁴.

Při komentáři Kubkova textu ve vztahu k vojvodovské tematice jistě nemůžeme pominout ani zprávu o tom, že u Kubků v Sofii sloužila dvě vojvodovská děvčata — Emílie a Amálie, tj. Emílie Křivánková, roz. Pitrová (nar. 1930) a Amálie Pitrová, roz. Filipová (1927–2014). Služba patřila u většiny vojvodovských dívek k životní etapě předcházející vstup do manželství. Službou dívky nejen doplňovaly rodinný rozpočet, ale rovněž si tímto způsobem strádaly na výbavu — položku nezbytnou k uzavření přiměřeného sňatku (srov. Budilová 2010, 2011). Pokud jde tedy o službu jako

14 Petr Klepáček (nar. 1943) k dané problematice uvádí: „...pokusím se popsat, co o tom vím z vyprávění dědy a táty. Podle obou byla nepochybně zpracovaná a vedena písemnost — kronika [...] Oba shodně uváděli, že před vystěhováním se vedla vášnivá diskuze o tom, zda kronika a další historické doklady církevního a světského života mají zůstat ve Vojvodovu nebo je vzít spolu do Čech. Neměli moc chuti to předávat na kteroukoliv obštinu [...] zvítězil názor, že bude lepší to svěřit do péče někomu z ‘našejch’, kteří Vojvodovo neopouštějí a uchovat vše na místě, kde to vzniklo. Jediná volba byla vše svěřit do rodiny Jozy a Barčiny Kopřivových. V dané situaci, kdy každý měl plnou hlavu starostí se stěhováním, se jim to zdálo nejlepší. Po přestěhování se vedly nekonečné debaty o životě ve Vojvodovu a vzpomínalo se na vše možné. Mnohdy se popis událostí podával v několika verzích. Mnohdy se argumentovalo tím, že tak je to přeci zapsáno ve vojvodovské kronice — té kterou nechali u Kopřivů. Tady si uvědomovali, že bylo chybou ji ponechat ve Vojvodovu — tady by takové dokumenty byly potřebnější. Pár jedinců usilovalo o převoz kroniky do Čech. Mezi nimi byl i táta. Hned v prvních letech jezdil často do Bulharska, ale kroniku nepřivezl. Další pokus udělala řada jiných a mezi nimi i děda Petr. Mezitím se objevila informace, že při rekonstrukci domu Kopřivových přestěhovali vše — včetně svěřené kroniky — na půdu a myši to sežraly. Nikdo tomu nechtěl věřit a děda mě dokonce v roce 1962 požádalo o to, abych se snažil najít materiály a dopravit je do Čech. Věděl, že budeme po celou dobu ve Vojvodovu ubytovaní u Kopřivů. Tady jsem se přesvědčil, že vše je nenávratně ztraceno... [...]“ (z e-mailové zprávy P. Klepáčka autorovi ze dne 19. 3. 2015).

takovou, nebylo na sofijském angažmá Emílie a Amálie nic zvláštního, že ale tyto dvě vojvodovské dívky sloužily u F. Kubky je zcela mimořádné. Bohužel, kromě uvedení samotného faktu a jeho mimořádnosti nelze již k tomuto pozoruhodnému momentu vojvodovských dějin doplnit mnoho. Ačkoli totiž přípravné práce na této edici započaly ještě v době, kdy byly obě hlavní protagonistky na živu, nezbylo, než konstatovat, že „je smutné, že jejich vysoký věk si u nich vybral tu nejvyšší daň — ztrátu paměti“¹⁵. V tomto kontextu tak můžeme na tuto edici nahlížet v základním plánu právě jako na snahu, aby v řadě ohledů výjimečná historie Vojvodova a jeho obyvatel neupadla v zapomnění.

LITERATURA

- Budilová, Lenka (2010) *Vojvodovo, česká vesnice v Bulharsku: příbuzenství, manželství a dům*. Disertační práce na katedře antropologických a historických věd FF ZČU v Plzni; (nepubl.).
- Budilová, Lenka J. (2011) *Dědická praxe, sňatkové strategie a pojmenovávání u bulharských Čechů v letech 1900–1950*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Hříbek, Josef (1953) Knížka o Bulharsku. [Vzpomínky z pobytu v Bulharsku r. 1949. Na okraj povídek F. Kubky „Černomořské večery“.] *Literární noviny*, 2, 1953, č. 39, str. 10.
- Jakoubek Marek (2010) *Vojvodovo — etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Jakoubek, Marek (2011) „Cesta do Prahi“ vojvodovského Čecha Petra Dobiáše (Příspěvek ke studiu přesídlení vojvodovských Čechů z Bulharska do Československa v letech 1949–1950), in: Budilová, Lenka — Fatková, Gabriela — Hanus, Lukáš — Jakoubek, Marek — Pavlásek, Michal: *Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv*, Plzeň: AntropoWeb, str. 91–109.
- Jakoubek, Marek (2012) *Vojvodovo: Historie, obyvatelstvo, migrace*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Jakoubek, Marek (2013) *Vojvodovo — identity, tradice a výzkum*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Kent, Peter C. (2002) *The Lonely Cold War of Pope Pius XII: The Roman Catholic Church and the Division of Europe, 1943–1950*, London: McGill Queens University Press.
- Kubka, František (1949) *Černomořské večery*, Praha: Lidové noviny.
- Kubka, František (1949) *Bulharský deník. Zápisky spisovatele a diplomata*, Praha: Československý spisovatel.
- Kubka, František (1950) Z bulharského boje za svobodu [autorův komentář k okolnostem vzniku knihy]. *Panorama* 25, č. 8–9, str. 43–45.
- Kubka, František (1956) *Černomořská jitra*, Praha: Svět sovětů.
- Kubka, František (1958) Listy z bulharského deníku“ in: Kubka, František — *Z cest. Dílo F. Kubky, díl šestý*, str. 73–172.
- Necov, Neco, Petkov (2006) Dějiny Vojvodova, in: Jakoubek, Marek — Nešpor, Zdeněk — Hirt, Tomáš (eds.) *Neco Petkov Necov: Dějiny Vojvodova, vesnice Čechů a Slováků v Bulharsku*. Plzeň: Občanské sdružení Vojvodovo ve spolupráci se studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje, str. 27–89 (z bulharštiny přeložil Marek Jakoubek a Temenužka Křivánková).
- Nosková, Helena — Váchová, Jana (2000) *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska (1945–1954)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AVČR.
- Penčev, Vladimír (2006) Úvodní slovo, in: Jakoubek, Marek — Nešpor, Zdeněk R. — Hirt, Tomáš (eds.): *Neco Petkov Necov: Dějiny Vojvodova, vesnice Čechů a Slováků v Bulharsku*,

15 Z e-mailové zprávy A. Boudné (dcery A. Pitrové) autorovi z 3 července 2014.

- Plzeň: Občanské sdružení Vojvodovo ve spolupráci se studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje, str. 8–9.
- Penčev, Vladimír (2009) *Po serpentinách sebezpoznání a poznání toho druhého*, [část I. studie: Penčev, Vladimír / Jakoubek, Marek /2009/ Vojvodovské dublety, *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni*, roč. 1, str. 16–22].
- Penčev Vladimír (2012) *Po serpentinách sebezpoznání a poznání toho druhého (Češi a Slováci v Bulharsku, Bulhaři v České republice)*, Praha: FHS UK v Praze; (uspořádal a z bulharštiny přeložil Marek Jakoubek).
- Znepolski, N. (1952) Kubkovy Černomořské večery [recenzce]. *Slovanský přehled* 38, č. 4, str. 153–154.

* * *

- Рихлик Ян — Пенчев, Владимир — Коуба, Мирослав (2010) Българо-чешките дипломатически отношения от 1918 г. до днес, *Роден глас*, бр. 4, год. XXXVII, с. 5–7.
- Якоубек, Marek (2013) *Војводово — едно непознато чешко село в България*, София: Парадигма.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- Bibliografie Františka Kubky: <http://oldwww.svku.cz/dat/bib/aut/00103-bibliografie.pdf>
- František Kubka — *Bulharský deník (Zápisky spisovatele a diplomata)* [výňatky]: [http://www.vojvodovo.cz/index.php?option=com_content&view=article](http://www.vojvodovo.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=118:bulharsky-denik&catid=46:cs-v-bulharsku&Itemid=809&lang=cs)
- Vojvodovské stránky*: www.vojvodovo.cz
- Slovník české literatury po roce 1945*: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=788>

Marek Jakoubek (1975) je český sociální antropolog a etnolog. Od r. 2002 působí na Katedře antropologie FF ZČU v Plzni a od r. 2014 na Ústavu etnologie FF UK v Praze. Badatelsky se orientuje na českou přítomnost v Bulharsku (zejm. pak na obec Vojvodovo), na cikánské/romské skupiny v České republice a na Slovensku a na teorii etnicity a metodologii (společenských) věd.